

Boriss Cilevičs: Sociālais dialogs - tikai ar 'savējiem'? [\(9\)](#)

16. marts 2011 02:47

[Palielināt foto](#)

Foto: DELFI

Katru reizi, kad valdība gatavojas samazināt līdzekļus sociālajai jomai vai paaugstināt nodokļus, tā saka: tas vēl nav galīgais lēmums, mēs to apspriedīsim ar sociālajiem partneriem (tiesa, pēc tam, vialga, samazina un paaugstina...).

Sociālais dialogs ir svarīgs demokrātiskas sabiedrības elements. Vēsturiski šāda dialoga pamatforma ir divpusējs darba devēju un arodbiedrību dialogs, ko valsts atbalsta, piemēram, radot atbilstošu normatīvo bāzi. Trīspusējs sociālais dialogs veidojas tad, ja pie viena galda ar darba devējiem un arodbiedrībām sēžas arī valdība.

Pēc būtības, ir tikai apsveicami, ja valdība pirms svarīgu lēmumu pieņemšanas apspriežas ar nozīmīgākajām sociālajām grupām. Tomēr rodas jautājums: kam tieši ir sociālā partnera statuss un kurš tādējādi iegūst tiesības piedalīties sociālajā dialogā?

Jau 1998. gadā tika pieņemts Nacionālās trīspusējās sadarbības padomes nolikums (<http://www.likumi.lv/doc.php?id=50778>). Kā galvenais uzdevums padomei noteikts veicināt valdības, darba devēju organizāciju un arodbiedrību sadarbību, ar mērķi "nodrošināt saskaņotu, visai sabiedrībai un valsts interesēm atbilstošu sociālekonomiskās attīstības problēmu risināšanu." Nolikumā kā partneri noteikti Latvijas Darba devēju konfederācija (LDDK; <http://www.lddk.lv/>) un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība (LBAS; <http://www.lbas.lv/>).

Liekas, ka viss būtu pareizi - abi oficiāli apstiprinātie sociālie partneri ir autoritatīvas un vadošas organizācijas savā jomā, kaut arī nebūt nav vienīgās. Līdzdalība Nacionālajā trīspusējā padomē ilgu laiku bija prestiža jautājums, kas nebija saistīts ar iespējām iegūt kādus materiālus labumus.

Tomēr situācija ir būtiski mainījusies, Latvijai iestājoties Eiropas Savienībā. Atbilstoši ES normām, līdzekļi no Eiropas Sociālā fonda (ESF) ir jāizlieto, cita starpā, arī finansiāli atbalstot nevalstiskās organizācijas, kuru darbība vērsta uz reformām un pārvaldes uzlabošanu ekonomikas, nodarbinātības, izglītības u.c. jomās. Programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" ietvaros ESF finansē arī programmu "Sociālo partneru administratīvās kapacitātes stiprināšana". 2008. gada aprīlī Ministru kabinets ar savu rīkojumu Nr. 197 apstiprināja, ka sociālo partneru statuss - tāpat, arī pieeja minētās programmas finansējumam - ir tikai un vienīgi LDDK un LBAS. Citiem vārdiem, formāli ESF līdzekļi tiek izlietoti stingri konkursa kārtībā, kā to pieprasa ES, tomēr šim konkursam var piekļūt tikai divas organizācijas, kuras noteikusi pati valdība.

Par kādām summām ir runa? Atbildot uz "Saskaņas centra" deputātu jautājumu, premjerministrs Dombrovskis ir nosaucis precīzus skaitļus. Kopumā minētās programmas ietvaros ir pieejams finansējums 2,26 miljonu latu apjomā (aptuveni puse LBAS, puse - LDDK.) Turklāt, kā parasti, lai saņemtu Eiropas naudu, nepieciešams līdzfinansējums - gandrīz 340 000 latu diviem sociālajiem partneriem tiek piešķirti no valsts budžeta! Līdz 2011. gada februāra beigām LDDK jau ir pārskaitīti gandrīz 400 000 latu (35% projekta kopējās summas), bet LBAS - gandrīz 350 000 (30%).

Citas nevalstiskās organizācijas (NVO) arī var pretendēt uz Eiropas finansējumu - tajā pašā ESF programmā "Cilvēkresursi un nodarbinātība" ir arī apakšprogramma "NVO administratīvās kapacitātes stiprināšana" ar kopējo finansējumu vairāk par diviem miljoniem latu. Tātad divi miljoni ar krietnu "astīti" diviem "izredzētajiem" un aptuveni tik pat daudz - visiem pārējiem...

Negribu teikt neko sliktu ne par Brīvo arodbiedrību vadību, ne par Darba devēju konfederāciju. (Tiesa, dažkārt rodas tāda kā neizpratne, kad dzirdi LBAS līderu kaisnīgus protestus pret valdības antisociālajiem plāniem, bet vēlāk atklājas, ka sociālie partneri šos plānus jau atbalstījuši... Bet tā ir tēma citai sarunai.)

Jautājums būtībā nav par personālīgām, mulšina kas cits. Situācija, kad valdība vispirms nosaka atsevišķas organizācijas par "sociālajiem partneriem", bet pēc tam bez kāda konkursa tikai šiem noteiktajiem partneriem piešķir iespēju sadalīt Eiropas miljonus, izskatās, saudzīgi izsakoties, visai šaubīga no atklātuma un caurskatāmības viedokļa, par ko ar patosu tā patīk izteikties "Vienotības" politiķiem.

Latvijā līdzās LBAS darbojas desmitiem arodbiedrību, kā arī to formālu vai neformālu asociāciju. Pēc taisnības - un arī pēc likuma - tās visas ir vienlīdzīgas. Bet kā gan citas arodbiedrības var konkurēt ar LBAS, kas monopolistiski saņem milzīgu naudu kā no ES, tā no valsts budžeta? Vai šāda sistēma garantē arodbiedrību vienlīdzīgumu, un vai tā garantē LBAS neatkarību?

Analoģiski tas ir arī ar darba devēju asociācijām. Jā, LDDK pārstāvji bieži vien runā pareizas lietas, skarbi un pamatoti kritizē valdību, piedāvā savus risinājumus. Par to viņiem gods un slava! Tomēr, lai to visu darītu, vai ir nepieciešams saņemt Eiropas miljonus un budžeta naudu? Visu cieņu darba devējiem, tomēr viņu asociācija droši vien nebūt nav tā trūcīgākā nevalstiskā organizācija valstī...

Nobeigumā gribu piebilst - vēsturiski ES dokumenti tiešām prasīja, lai sociālajā dialogā piedalītos tikai darba devēji un arodbiedrības. Tomēr sabiedrībā bez šīm divām grupām ir arī citas! Un Lisabonas līgums pieļauj sociālā dialoga dalībnieku loka paplašināšanu. Kādēļ no līdzdalības visai sabiedrībai būtisku jautājumu apspriešanā ir atstumtas organizācijas, kas pārstāv pensionārus (kuru kļūst arvien vairāk un uz kuru rēķina valdība mēģina risināt budžeta problēmas), invalīdus, bērnus - galu galā, tieši mūsu bērniem nāksies maksāt mūsu parādus... Un kāpēc lai šīs organizācijas neiegūtu pieeju kaut vai nelielai daļai Eiropas finansējuma, kas paredzēts sociālajiem partneriem, lai "stiprinātu administratīvo kapacitāti" un pilnvērtīgi piedalītos sociālajā dialogā? Manuprāt, tas būtu taisnīgi.

Reklāma

print.disclaimer <http://www.delfi.lv/archive/article.php?id=37393013>